

Magda Krzyżanowska – Mierzewska, radca prawny. Prawnik, Emerytowana Head of Division w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. W latach 1993 – 1998 prawnik w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka.

Współpracownica Zespołu ds. Poprawy Funkcjonowania Sądownictwa Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia (do 2008). W 2008 doradca Human Rights Advisory Panel w misji Narodów Zjednoczonych w Kosowie. Od 2010 roku członkini, od 2012 roku przewodnicząca Human Rights Review Panel w misji Unii Europejskiej EULEX w Kosowie. Autorka licznych publikacji o orzecznictwie Trybunału, ochronie praw człowieka i wymiarze sprawiedliwości. Posiada bogate doświadczenie w dziedzinie szkoleń organizowanych przez m.in. Helsińską Fundację Praw Człowieka (Warszawa), Interights (Londyn), Holenderski Komitet Helsiński, Women's Human Rights Training Institute (Sofia). Prowadziła szkolenia m.in. dla sędziów, prokuratorów, radców prawnych i adwokatów polskich. Współautorka (wraz z Jerzym Krzyżanowskim) nagrodzonej Nagrodą Historyczną „Polityki” za rok 2010 rodzinnej opowieści historycznej „Według ojca, według córki” (Warszawa 2010).

„Ochrona kobiet przed przemocą – standardy orzecznicze Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”

Podstawę normatywną dla dochodzenia praw kobiet w kontekście przemocy domowej stanowią Art. 2 – Prawo do życia, Art. 3 – Zakaz tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania, Art. 8 – prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, Art. 13 – Prawo do skutecznego środka odwoławczego, Art. 14 – Zakaz dyskryminacji w korzystaniu z praw gwarantowanych przez Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Zgodnie z Art. 2 stosowanie przemocy przez władze publiczne jest reglamentowane. Nakłada on także na państwo obowiązek uchwalenia i stosowania przepisów chroniących życie ludzkie. Art. 3 wyraża całkowity zakaz stosowania tortur, traktowania niehumanitarnego lub poniżającego. Obowiązkom materialnym państwa towarzyszą zobowiązania proceduralne w przedmiocie

ochrony ofiar przestępstw: prowadzenia skutecznego i wyczerpującego postępowania zmierzającego do ustalenia w wewnętrznym porządku prawnym faktów i odpowiedzialności karnej, dyscyplinarnej lub cywilnej sprawcy za stany faktyczne i zachowania, do których ma zastosowanie obowiązek materialny, także wtedy, kiedy sprawcami są osoby prywatne. Postępowanie to winno zapewnić ofierze możliwość uczestniczenia w nim i przynajmniej wysłuchania jej stanowiska. W orzecznictwie ETPC nastąpiła ekstrapolacja tych zasad dotyczących ochrony jednostki przed stosowaniem przemocy przez państwo do sfery przemocy międzyjednostkowej, w tym domowej.

Art.8 Konwencji chroni jednostkę przed aktywną ingerencją państwa w życie rodzinne i prywatne, ale także nakłada na nie obowiązki pozytywne w relacjach horyzontalnych, także w tych, w których pojawia się przemoc, również w rodzinie, niezależnie od jej statusu formalnego (Opuz pko Turcji). Obowiązek ochrony integralności psychicznej i fizycznej przed atakami ze strony innych osób wymaga istnienia stosownych norm prawnych o charakterze ochronnym i adekwatnego ich stosowania w praktyce (M.C. pko Bułgarii). Trybunał podkreśla szczególną słabość ofiar przemocy domowej i potrzebę aktywnego zaangażowania państwa w ich ochronę (Bevacqua i S. pko Bułgarii, Sandra Janković pko Chorwacji, A. pko Chorwacji). Dla potrzeb rozpoznawania każdej sprawy Trybunał ocenia skuteczność konkretnych środków podjętych przez władze w indywidualnej sytuacji ofiar. Zasadniczym kryterium oceny jest to, czy przyniosły rzeczywisty skutek ochronny ((Hajduová pko Słowacji). Do państwa należy takie zorganizowanie systemu władzy publicznej i koordynacji jego działań, aby zapewnić skuteczną ochronę ofiar przemocy domowej (Sandra Jankovic pko Chorwacji).

Najważniejsze orzeczenia ETPCz w kwestii ochrony kobiet przed przemocą: Branko Tomasić i inni pko Chorwacji (zabójstwo żony i dziecka popełnione przez zaburzonego sprawcę po zwolnieniu z zakładu karnego); Kontrova pko Słowacji (zabójstwo dwojga dzieci skarżącej przez męża/ojca); Durmaz pko Turkey (śmierć żony po zażyciu lekarstw w podejrzanych okolicznościach); Talpis pko Włochom (zabójstwo dziecka i usiłowanie zabójstwa żony) E.M. pko Rumunii; Valiuliene pko Litwie, D.P. pko Litwie (proceduralne zobowiązania państwa w przedmiocie ochrony ofiar).

Posługiwanie się standardami strasburskimi wymaga operacyjnej wiedzy o tym, gdzie szukać orzecznictwa. Orzecznictwo na temat obowiązków władz publicznych w kwestii zwalczania przemocy wobec kobiet znajduje się na <https://www.echr.coe.int>, Zakładka Press, Podzakładka

Press Resources/Factsheets, w dokumentach Criminal Field/Domestic Violence oraz Criminal Field/Violence against Women (lista orzeczeń plus skrótowy opis faktów/zarzutów/rozstrzygnięcia Trybunału). Pełna treść tak zidentyfikowanych orzeczeń – w bazie orzeczeń Trybunału HUDOC.